СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 12 НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 20-го січня 1944. No. 12. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, January 20, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЛАСНИКИ ДІСТАЛИ ЗАЛІЗНИЦІ, СЛУЖБОВИКИ ПІДВИШКУ

ВАШИНГТОН. — Від неділі 16. січня велися переговори між представниками 15 юній залізничих неоперативних службовців і спеціяльною комісією президента. Переговори покінчилися признанням півишки для службовиків від 9 до 11 центів на годину. Хто має нижчу плату, дістане більшу підвишку. Разом дістануть підвишку 1,100,00 робітників. Цю підвишку одобрив Директор Економічної Стабілізації Фред М. Винстон. У три години після проголошення цієї угоди президентом Рузвелтом, секретар війни Генрі Л. Стимсон подав до відома власників залізниць, що вони обіймуть назад адміністрацію своїх залізниць від півночі 19. січня після 22-ох днів адміністрації федеральним урядом. У такий спосіб покінчилося найбільше замотане й небезпечне непорозуміння в робітничих справах від часу нападу на Перл Гарбор.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ МУСЯТЬ ВИКАЗУВАТИ СВОЇ ФОНДИ ДЛЯ ПОДАТКОВОЇ ВЛАДИ.

ВАШИНГТОН. — На засіданню сенату вівторок 18. січня переголосували 43 голосами проти 34 постанову, щоб робітничі юнії мали обовязок складати фінансові звіти до скарбового департаменту. Це відноситься теж до всіх інших організацій, що досі були звільнені від такого обовязку тому, що їх діяльність не була обчислена на зиск.

ВІДКЛАДАЮТЬ АКЦІЮ НАД ПРИМУСОВОЮ КРАЄВОЮ СЛУЖБОЮ.

ВАШИНГТОН. — Військова Комісія палати репрезентантів рішила відложити акцію за заведення загальної краєвої примусової служби, якої домагається президент Рузвелт, на такий час, доки сенатська комісія не переведе переслухання в себе. Досі було переконання, що палата послів перша вирішить цю справу. Така заява комісії вказує, що конґрес неприхильний заведенню примусової праці.

ВИБІР РЕПУБЛИКАНСЬКОГО КОНҐРЕСМЕНА ЗАГРОЖУЄ ДЕМОКРАТИЧНІЙ БІЛЬШОСТИ.

ВАШИНҐТОН. — Перемога републиканського кандидата Джозефа Прата при доповняючім виборі до палати репрезентантів у Філядельфії, виказує непевнуу більшість демократів в цій палаті. Поділ сил тепер такий: Демократів 217, републиканців 209, а 4 місця опорожнені наслідком смерти конґресменів.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ДОМАГАЄТЬСЯ ГОЛОСУ ПРИ ПЕРЕБУДОВІ ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ.

МАЯМІ (Флорида). — Девятьдесять відсотків мулярів і половина електротехніків в нюйорській окрузі тепер без роботи внаслідок застанови нових будівель, хоч на ділі в цій окрузі нестає домів. Це подав до відома на нараді Екзекутивної Ради Американської Федерації Праці предсідник Вилієм Ґрін. Подібні відносини панують і в інших округах. У часі пресової конференції Ґрін висловився, що Американська Федерація Праці домагатиметься від уряду допущення її представників до різних комісій, які плянують перебудову економічного життя краю після війни, щоб якраз недопустити до таких відносин, які саме панують тепер. Це значить, що при переміні фабрик з воєнної індустрії на мирову; при відновленню контрактів та при плянуванню прилюдних робіт робітничі організації мусять мати відповідний голос.

Екзекутивна Рада заявилася теж за виключення воєнних плінників від наймання до цивільної праці в Америці, подаючи за причину, що вони становлять небезпеку для свобідної конкуренції на американськім ринку праці. При праці при залізницях вони можуть теж стати саботажниками.

СТРАЙКУЄ 10,000 РОБІТНИКІВ У ГУТАХ.

СІЕТЛ (Вашингтон). — Найменше 10,000 робітників у залізних гутах та відливарнях вийшло на страйк тому, що їм відмовили підвишки по 8 центів від години в деяких родах праці. Фабриканти літаків та кораблів змісця остерегли владу, що внаслідок страйку може бути перервана нормальна продукція для воєнних цілей.

НАМІЧЕНА БУДОВА 100,000 ЛІТАКІВ НА 1944.

ВАШИНГТОН. — У минулому році збудовано всілякого роду літаків 85,000. Упродовж конструкції виказалося, що половина з них вже перестаріла і треба їх вицофати з военного ремесла. Натомісць піде посилена продукція нових, тяжких типів літаків, яких число намічене на 100,000.

БІБЛІОТЕКА ДІСТАЛА 4,000 КНИЖОК ПРО ТЮТЮН

НЮ ЙОРК. — Прилюдна бібліотека міста Ню Йорку дістала дарунок 4,000 книжок про тютюн, написаних в 20 різних мовах. Цей дарунок передав Джордж Арентс, директор „Інтернешенел Сиґар Машинері Компані".

Розпочали ударну кампанію за чотирнацять біліонів Четвертої Позички

ВАШИНГТОН. — Ві вторк в полудне, 18. січня, рознеслися по цілій Америці по радіо 4 удари молотком у Дзвін Свободи у Філядельфії на знак, що приходить історична хвилина в життю нації. Четверта Позичка це заклик до перемоги. У великих осередках нації, як і в малих, стало до агітаційної праці при цій кампанії 5,000,000 добровольців. Президент Рузвелт виголосив по радіо промову до народу. У ній він сказав, що все населення творить домашній военний фронт, на якому „кожне з нас буде мати нагоду докласти свій пайок до скорочення війни і спонукати ворога здатися безумовно". — Неначе у відповідь на цей зазив наспіло звідомлення з повіту Першинг в Неваді над Пацифіком, що тамошній повіт виповнив свій пайок обовязку упродовж 9 мінут, складаючи $185,000 на позичку, це значить тільки, скільки був призначений розмет.

НАЙБІЛЬШИЙ ПАЙОК З ЛЕНД-ЛІЗУ ДЛЯ БОЛЬШЕВИКІВ

ВАШИНГТОН. — Чужинна Економічна Адміністрація подала до відома, що американська допомога для Советів досягла небувалої висоти в листопаді 1943. р., бо тоді посилки з Ленд-Лізу йшли впарі з досягненнями червоної армії. Совєти дістали в листопаді матеріялів вартости $338,000,000. Найбільше вислано таких матеріялів, що можуть помогти продукції амуніції та нагородити большевикам ті втрати, які вони потерпіли внаслідок ограблення України та інших рільничих околиць.

РУЗВЕЛТ ЗДИВОВАНИЙ ЗАКИДАМИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ „ПРАВДИ"

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт не міг дати ніякого виснення газетярам на конференції про причину видрукування в московській „Правді поголосок про намірений окремий мир між Англією й Німеччиною.

Зате секретар стейту Кордел Гол міг пояснити, чому то советський уряд відкинув пропозицію польського уряду в Лондоні, щоб перевести переговори при помочи англійського та американського посередництва. Гол дістав інформації, що пропозиція американського уряду про посередництво між Советами й Польщею прийшла до советського уряду вже після видання відмовної відповіди Советами.

Загадка публікованих „Правдою" чуток ще далі поглибляється

ЛОНДОН. — Містерія щодо мотивів московського уряду в проголошенню донесення з Каїра про англійсько-німецькі переговори за сепаратний мир не розвязалася, а ще більше поглибилася.

Велика Британія офіціяльно звернула советському урядови увагу на своє заперечення вістки та дала до зрозуміння, що вона сподівається виснення.

Британська цензура в Каїро заявила, що вона ніколи не дістала до цензурування новинки, пересланої мовляв з Каїра до московської „Правди", а чужинецькі кореспонденти в Каїрі кажуть, що вони такої чутки не знали, хоча там від чуток аж кишить.

Московське радіо подало до відома, що Британія офіціяльно заперечила правдивість новинки в „Правді" і московські ґазети теж подали про це вістку. При тому одначе московська преса цитувала не британський уряд, а бюро Ройтера, а потім подала до відома передрук статті з лондонського недільного „Таймсу", в котрім говорилося, що два місяці тому Гітлер через Туреччину зробив був мирові пропозиції, котрих одначе Туреччина відмовилася Аліянтам пересилати. У цій пропозиції Гітлер пропонував, що Німеччина мала би негайно відступити на свої передвоєнні границі. Потім Німеччина зреклася би публично своїх претенсій до кольоній, але дістала би вільнішу руку на Сході. Німечина далі знищила би свою воєнну фльоту, зо собмаринами включно. Наконець Німеччина далі оставала би під теперішнім режімом, поки вона не виконала би цих умов, після чого Гітлер і націсти мали би передати владу в руки армії. „Таймс" добачував у цих пропозиціях ялини Німеччини приготовляти вже третю війну.

Британська преса подала, що Москва занотувала британське заперечення, а позате назагал справу замовчує. Один тільки „Стендард" питається: чи в Москві справді вірують, що Чорчил може зрадити Росію та що британці на це мовчки згодилися би?

Справу використують у всій повноті німецькі коментатори й пропагандові агенти. Вони кажуть, що тут Сталін зробив удар, аби заставити негайно Британію й Америку піти під московський диктат і згодитися на московське рішення польського питання.

Німецькі радія послугуються теж широко польсько-советським непорозумінням для розбиття Аліянтів на ґрупи: на Британію й Америку, з одного боку, та совети з другого. Націсти підпускають пропаґанду, що совети виросли в кольосальну силу, яка може опанувати всю Европу; що Америка й Британія потерпіли поразку в боротьбі з Росією; що Аліянти покинули Польщу, як вони покинули давніше Францію; та що Рузвелт і Чорчил дали Сталінови в Тегерані вільну руку в справі Польщі.

Цеї пропаґанди вживають націсти передусім нате, аби переконати балканські народи, що советський уряд хоче їх опанувати та що західні демократії їм нічого не поможуть.

НАДПРОГРАМОВИЙ ВЖИТОК ПОВЗА.—Цього американського повза вживають як порушної сили для витягання гармат і інших апаратів на беріг, коло рога Ґлостера, на острові Новій Британії. На березі маринарі дожидають цих гармат, аби їх відразу звернути проти японців.

СОВЄТИ ВІДКРИВАЮТЬ ОФЕНЗИВУ ПІД ЛЕНІНҐРАДОМ

МОСКВА.—У першу річницю переломання бльокади Ленінґраду найвища команда червоної армії сповістила в середу, що червона армія почала нову офензиву на полудне від Ленінґраду. Червона армія вже проломалася через німецькі позиції на полудне від Оранієнбавму та Волохова, на північ від Новгороду.

З того, що сама червона армія подала вістку про початок офензиви, роблять висновок що вона переводиться успішно. Оранієнбавм лежить над Фінським заливом, а Новгород, перше місто на північ від озера Ільмена, на південний схід від Ленінґраду.

Тимчасом армія ґенерала Ватутіна заняла місто Славуту, важний залізничий вузол, що лежить 37 миль на південний захід від Новгорода Волинського.

Советські військові коментатори кажуть, покликуючися на німецьких військових коментаторів, що положення німецької армії на Україні є в важкому стані; німецькі коментатори кажуть, що ця армія заслаба в порівнанню з атакуючою силою советських військ. Командант німецької армії на Україні, ґенерал Гофман, вернувся до своїх військ з конференції з Гітлером.

Кампанії повзів в околиці Винниці й Умані перешкаджає погода. „Червона Зоря" пише широко про діяльність лотиських партизанів проти німців.

ОСТАТОЧНИЙ НАСТУП НА КАСІНО.

АЛЖІР. — В своїй кампанії за заняття Касіна, найбільшої німецької твердині на дорозі до Риму, американські війська перейшли вже ріку Рапідо й дорогу з Касіна до Атіни. Переправа через Рапідо обійшлася без поважних утрат, які американці ма... Вольтурна.

На самому секторі посунулися далі вперед французькі війська, котрі заняли останню тисячу ярдів під Сант Елією. Вони теж заняли місцевість Вольворі.

НІМЕЦЬКІ БРАНЦІ ПОЧИНАЮТЬ ВІРИТИ В НІМЕЦЬКУ ПРОГРУ.

АЛЖІР. — Гаролд Календер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", доносить, що настрої німецьких воєнних бранців в Італії різняться поважно від настроїв німецьких бранців, що їх аліянтські війська брали були в Африці. Підчас коли африканські бранці займали визиваюче становище й були певні німецької перемоги, нові німецькі бранці, захоплені в Італії, дивляться на війну більше реалістично. Хоча вони всеще горді на свій військовий стан і домагаються, аби їх трактувати як достойних людей, вони вже припускають, що Німеччина війну програє й стараються потішити тим, що мовляв тоді принаймні світ буде знати, що німець — чоловік і не піддається лихові, як італіянець.

АМЕР. ІНДІЯНИ ВІДЗНАЧИЛИСЯ В ДЖУНҐЛЯХ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА НОВІЙ ҐВІНЕЇ. — Американські вояки, члени 20 індіянських племен, спеціяльно вишколені в Панамі для боротьби в джунґлях, розбили японські позиції в Араве, на Новій Британії. Вони захопили японські позиції з великим числом гармат, покинених японцями. Мали при тому незначні втрати.

Американські бомбовики повели широку кампанію проти ворожих кораблів, що підвозять вояків, зброю й провіянти. У порті Амбоні бомби зчинили пожар на японськім 9,000-тоновім кораблі. Японські літаки пробували не допустити американців виконати цей рейд, та американці пробилися через ворожих боєвиків, при чому зострілили 8 японських літаків.

Адмірал Галсі каже, що при помочі нової тактики можна би зовсім „виелімінувати" Рабавл, на Новій Британії, і Кавієнґ, на Новій Ірляндії, в котрих сидить коло сто тисяч японців. Він натякнув на вчасний рейд на Навру.

ВОРОГ ПРИЗНАЄ РЕЙД НА ШЕРБУРҐ.

ЛОНДОН. — Радіо в Віші подало вістку, що аліянтські бомбовики навістили французький порт Шербурґ. Ні американці ні британці ще не подали нічого про цей рейд. Вішівське радіо каже, що аліянтські летуни видно пробували сили оборони укритих фортифікацій, і додає, що „бомбардування спричинило поважні шкоди домам, фармам і пасовискам". 10 осіб, мовляв, згинуло в цьому бомбардуванню.

ВІСТКИ ПРО ПОРАНЕННЯ ТІТА.

ЛОНДОН. — Сюди прийшла вістка, що маршал Тіто, провідник югославських партизанів, був ранений у боях з німцями. Догадуються, що це сталося ще літом та що Тіто вже вернувся до своїх військ.

Аліянти стверджують, що вони дають Тітовим партизанам найбільшу поміч, яку вони можуть дати. Вони удержують при партизанах постійних звязковик.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Сіті і Загряниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Плоди щирої праці

Останній звіт зо стану членства Українського Народного Союзу виказує, що наша організація робить поважні поступи вперед.

За останній місяць число на новій системі зросло з 31,247 на 31,343. Це значить, що з листопада до грудня число членів у цій системі зросло на 96 членів.

За той самий час число членів на старій системі зійшло з 320 членів у листопаді на 318 членів у грудні, — утрата 2 членів. Як звісно, У. Н. Союз не записує нових членів на стару систему, і тому їх число природно зменшується.

За той самий час число забезпечених у Молодечому департаменті зросло з 10,338 у листопаді на 10,399 у грудні, себто приріст на 61 осіб.

Зібравши разом, число всіх, забезпечених в Українськім Народнім Союзі, було в листопаді 41,905, в в грудні вже 42,060. Це значить з одного боку, що У. Н. Союз зріс за один місяць на 155, з другого боку, що число осіб, забезпечених в союзі, перейшло вже 42,000.

Цей новий досяг членства У. Н. Союзу певно втішить усіх членів організації. Вони добачуть у [illegible] ньому доказ [illegible] рела допливу нової крови зовсім не вичерпалися.

Цей приріст є без сумніву овочем щирої праці урядників і щирих членів по відділах, розкинених по всій Америці. Їм належиться в першу міру признання за цей гарний зріст членства.

Є в ньому й вказівка на будуче. Коли за перший місяць ювилейної кампанії ми потрафили виказати вже такі гарні висліди, коли ми за місяць збільшили організаційні ряди на півтора сотки, то це повинно кожному з нас бути заохотою до дальшої праці. Немаж чейже причини, чому ми не мали би повторити цього самого рекорду в кожному наступному місяці. Нема причини, чому ми не мали би в наступних місяцях цього рекорду поправити.

Коли це буде зроблено, тоді ювилейний рік Українського Народного Союзу принесе нашій організації тисячі нових членів. Принаймні ми повинні досягнути числа 45,000 членів, котре ми повинні вважати за мінімум нашого досягу в ювилейний рік. Для такої цілі чейже ми всі готові попрацювати не тільки з такою пильністю, з якою ми досі працювали, але зо здвоєним завзяттям.

Ще раз у справі брехонь і калюмній

Добре розуміємо, які обовязки спадають у таких часах як теперішні на часопис, що дістається кожного дня до рук десяток тисяч громадян. Ми-ж опинились у такій війні, з якої щоб ми могли далі жити згідно з нашим американським думанням, може бути тільки один вихід: повна наша перемога. Супроти цього стає ясним, що тільки ці справи мусять займати теж і в ґазеті перше місце, що допомагають воєнним зусиллям.

Ось і тому, як тільки ми опинились під загрозою війни, ми цілком зліквідували ґазетну полеміку. А властиво звели її до мінімума, себто тільки до таких випадків, коли вже обовязково треба сказати якесь слово, щоб дати загалови відповідним виясненням арґументи, якими треба оборонятись перед руїнниками нашого орґанізованого життя, чи тими клеветниками, чужими і своїми, що задля чужих інтересів, чи особистих і партійних цілей, атакують наш часопис, а навіть і нашу орґанізацію, чи тих, що в них працюють.

При тому, як читачі можуть завважити, ми підкресляли, що тут не іде нам про якусь критику діяльности, бо проти цього не можна нічого мати, хочби така критика була навіть цілком несправедлива. **Іде тільки про звичайні брехні, про клевети, про калюмнії, про свідоме підсування тому, що було зроблене чи написане, іншого змісту, як це було чи є в дійсности.**

Наші читачі пригадують собі, що свого часу істнував листовий бюлетен, що звався **„Ди Авр"**, що то виписував про нас несотворені речі й висилав їх як „довірочні інформації" різ[illegible] організаціям, тощо. Редактори цього бюлетену, Алберт Кан і Майкел Сайерс, видали згодом ще навіть книжку п. н. **„Саботаж"**. І так, як ловили через „Ди Авр" многих американців, що до якогось часу не визнавались, зким мають діло, так і зловили поважне американське видавництво Гарпер енд Ббодерс для видання згаданої книжки.

З „Ди Авр", ні з її редакторами, ми не булиб розрахувались, бо з такими особами, як це ми нераз зазначували, годі дійти до якоїсь чесної злагоди. Ми теж думали, що скорше чи пізніше чесний американський загал пізнає, що це за птиці, бож вони атакували усіх і вся, а не чіпали ніколи ні одним словом одних тільки комуністів, чи комунізуючих. Саме тому їхніх „інформацій" не друкувала ніяка поважна і дійсно впливова преса. Як знаємо, то всі ті „інформації" були здебільша і так перелше сфабриковані большевицькими ґазетами, а потім, як появлялись ще раз в „Ди Авр", то були наново ними передруковані з додатком, що це передрук з „поважного американського видавництва". Хто з наших людей мав нагоду колинебудь читати большевицькі „Українські Щоденні Вісти", той обізнаний з отсим „триком", що є так звичайним у большевицькій пропаґанді.

Наші читачі теж знають, що як ті клевити з „Ди Авр", що відносяться до нашого часопису, нашої орґанізації й наших людей, появились в книжці „Саботаж", то тоді пороблено правні кроки, щоб заставити Гарпер енд Бродерс направити кривду та визнати, що в книжці написано неправду і припинити дальші видавництва.

В такий спосіб ось та справа опинилась в руках адвокатів. І почалось вияснювання усіх закидів, що їх поміщено в книжці „Саботаж".

Тут треба зазначити, що хоч Гарпер енд Бродерс мали одного з найліпших нюйорських адвокатів, та хоч автори „Саботаж" мали ще й своїх окремих, що намагались довгими місяцями наводити все нові закиди, чи витяги з того, що було друковане в „Свободі", то **не було навіть одного випадку, щоб вони могли доказати правдивість своїх очернень.**

І теж треба признати, що саме видавництво Гарпер енд Бродерс поставилось до справи чесно, а як побачило, що впало жертвою клевети, згодилось на публичний відклик та припинення дальшого видавництва [illegible] книжка мала появитись у них у новім виданню. Заяву ту, як відомо, підписали теж і автори клевет, що було оголошене в „Свободі" з 4. червня 1943 року, де поміщено фотоґрафічну відбитку відклику.

Ось так, здавалось би, справа зістала покінчена. Очевидно покінчена для людей, що визнають моральні принціпи, які заставляють тих, що вчинили комусь кривду, принаймні її знову не робити. Та цього не можна сказати за авторів книжки „Саботаж" вже тому, що вони по якімсь часі пустились на інший „трик". Видно, що видавництво Гарпер енд Бродерс не хотіло вже мати з ними нічого до діла. Крім цього, ними видана книжка, себто „Саботаж", зійшла дуже скоро, як то кажуть, „на пси". Спочатку большевики трубіли через всі свої аґентури, що то за надзвичайна книжка. І дехто дався одурити, а дехто пішов свідомо помагати поширювати брехні. Та як ми ті брехні припинили, то книжка злетіла з поважних книжкових вистав, а опинилась ще тільки там, де продають сиґаретки, а де її оголошували в ціні 49 центів, хоч передше продавали по $2.50.

Що більше, в тому самому часі, як ми пришпилили авторів цеї книжки на брехнях, вони відразу припинили ще й своє калюмніяторське видавництво „Ди Авр". Мабуть і тут „бизнес" уже не йшов.

Та одного дня читаємо в „Українських Щоденних Вістях", що появилось нове, „дешеве" видання книжки „Саботаж". І знов новий большевицький лямент, що от українське імя знов нарушене і таке інше, що є нічим іншим, а черговою большевицькою спробою одурювання наших людей. Ось те „дешеве видання" зареклямовано в ціні 50 центів. Отже таки знайшлось якесь ближче невідоме видавництво, що видало тепер мізерну брошуру з назвою „Саботаж", яку продає за 50 центів в тому часі, коли ніхто не хоче купувати за 49 центів книжки „Саботаж", що видана на знаменитім папері й в з наменитій оправі.

Ось ту брошуру кинулись большевики знов розреклямовувати. А їм в допомогу став радіовий крикун, Волтер Винчел, що ту книжку реклямує. І так, як реклямував Винчел попередні протиукраїнські брехні, яких самі автори цеї книжки не могли ніяким способом і ні в однісенькому випадку доказати, так реклямує їх тепер далі, не згадуючи ні одним [illegible] хонь, підписаний їх авторами. Тих брехонь ужив тепер Винчел ще на те, щоб виступити проти Другого Конґресу Американських Українців. І це він зробив у своїй радіовій передачі з минулої неділі.

Для пригадки додамо, що це є той самий Винчел, що використовував радіо навіть до пропаґанди проти українських викладів на Колюмбійськім університеті, хоч на тих викладах не було взагалі ніякої політики, а тільки була мова про українську історію, літературу та штуку.

Коли взяти ось це все під увагу, то стане ясним, що маємо тут до діла з протиукраїнською акцією, веденою з якогось тайного джерела, що має за ціль вбити кожний український рух в Америці, що не є під диктатом червоної Москви, що не є рухом комуністичним.

З отсею акцією треба усім боротись в розумний, чесний і культурний спосіб. Треба відповідати з спокоєм і розвагою. Як яка ґазета впаде може й цілком невинно жертвою злих інформацій, треба вислати до неї чемного листа з правдивою інформацією. Почув хто неправду, передавану з радіової стації, так треба йому зараз написати до стації чемного листа і вияснити справу.

Виходім з того заложення, що американський загал має глибоке почуття справедливости і людяности і цілком певно нікому не хоче зробити кривди, ні не хоче заколоту в Америці. Таке можна сказати назагал про не-большевицьку пресу, а також і таке інформативне джерело, яким є радіо. Тільки не треба думати, що хтось другий має з тим усім боротись! Ми не маємо ніяких пропаґандних бюр. Не маємо ніяких фондів на вічні процеси. Але маємо за собою правду, американське почуття справедливости, а зокрема ще американський закон, до якого треба вдаватись за охорону, коли вже інші способи не вистарчальні. Памятаймо, що ми маємо владу, що вміє держати порядок, що добре розслідила всі не-американські елементи. Вона добре знає, по чиїй стороні правда. Тому ідіть сміло до боротьби з клеветниками і калюмніяторами, що взяли собі за ціль знищити в Америці кожного, що не хоче іти під комуністичний диктат і хвалити неволю українського народу.

Ми не можемо припинити ось цеї проти-української комуністичної акції. Але ми можемо їй протиділати. От наприклад згадану книжку „Саботаж", як вже її перестали купувати, розсилають тепер масово до різних американських бібліотек. Ось так в такому місті як Спрінґфілд, Масс. опинилось у бібліотеці аж 11 примірників такої книжки. Бібліотека має їх, бо ми не є в Берліні, чи Москві, де влада диктує, які книжки мають бути в бібліотеках. Тут усе допускається, щоб люди все знали, а пізнавши все, керувались своїм розсудком. Так є в демократії. Отже і книжка „Саботаж" опинилась у згаданій бібліотеці. Але з тим, що як заряд бібліотеки зістав поінформований одним з відвідувачів бібліотеки, що це за книжка, він зараз віднісся до нас і попросив 11 копій відкликів авторів цеї книжки і вложив до кожної з тих книжок по одній такій відповіди.

Ось так треба усім нам поступати у кожній місцевости з протиукраїнською пропаґандою. Борімся з нею чесними засобами і правдою, не зважаючи на те, що сама вона послугується клеветами і найнікчемнішими засобами. Американський нарід має свій розум. Він скоро зорієнтується, але треба йому помагати, щоб він міг зорієнтуватись. А це вже належить до нас усіх, а не до одної ґазети, чи одної нашої установи.

Як реаґують?

В нюйорській ґазеті „Ню Йорк Геральд Трибюн" з 19. січня б. р. знаходимо два голоси збоку американсько-українського молодого покоління в справі граничного спору між Росією і Польщею. В одному голосі п. Ол. Яремко з Філядельфії опрокидує назву „малороси" і „Малоросія", якої вжив у тій ґазеті Сидней Бромберґ, а в другому С. Сосницький з Нюарку доказує, що кожний, що є обзнакомлений з історією України, знає, як вирішити по справедливости російсько - польський спір: Ні Росія, ні Польща не мають ніякого права до земель, за які спорять. Це є, каже він, українські землі й належать до України. Він згадує це за те, як поводились поляки і москалі на українських землях, приґадуючи „пацифікацію" під Польщею і голод в Україні, стверджуючи, що „москалі не ліпші від поляків", коли іде про гноблення українського народу.

Одно замітне, що в нюйорській ґазеті є два голоси про українські справи, один надісланий з Філядельфії, а другий з Нюарку. А деж є відгуки тих, що живуть у самому Ню Йорку?

Памятаймо на те, що Ню Йорк це є [illegible] протиукраїнської пропаґанди. Тут діють усі ті аґентури, що через пресу, бюлетени, радіо та інші способи постійно атакують тих американських українців, що намагаються працювати в тому напрямі, щоб американський світ пізнав дійсну правду про Україну. Їхню роботу треба вважати не-американською, бо вона служить чужим інтересам, а не інтересам нашої держави і намаганням нашого уряду завести кращий і справедливіший лад у світі. Тому треба їй протиділати.

ОЛ. ЛУГОВИЙ

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

10)

А за ними стали — ґенерал де-ля-Нок, чорнявий, невеликий француз, що у князя заправляв артилерією; рослі червонолиці полковники-брати Тизенгавзени, команданти німецьких пішого й райтарського полків; команданти драгунських, гусарських, лянсенерних, татарських і козацьких кінних та німецьких, польських, литовських, волоських і мадярських полків і баталіонів, тяжкої й легкої ґармати, полковники: Оттенгавзен, Гасперс, брати Гронтгавзен, Пшипковський, Гандсгоб, Абрамович, Роп, Жаспер, довговязий, з видовженим сухим обличчам погромець козацького полковника Голоти — полковник Донавай, — майори: Больт, Нольден, Головчинський, Шварцоф, інжинір майор Абрагам Ван Вестервельт, капітани і ротмістри: Фіцгірдус, Путкамер, Виберґ, Лянфрид, Ситтон, Тензі, полковник-вахмістр Гротизіус, ротмістр Смольський, та команданти мадярської й польської піхоти Юшкевич і Головчинський 2-гий, — усі закуті у сталеві панцирі.

Військо шаліло. Князь високо підняв булаву. І на цей знак з замку на чолі з молодими офіцирами стали виїздити частини. Насамперед виїхали з брами татарські сотні, озброєні луками й ножами. Блищали східньою байдужністю вузькі скісні очи, на смаглявих скулястих обличчах, з під гостроверхих шкіряних шапок. Повні сайдаки стріл за плечима, на спинах великі луки з міцними, плетеними з кінських грив і хвостів тятивами. Це литовські татари ротмістра Смольського, та поручників Романовського й Карашевича — вже осілі й цивілізовані останки давньої Липківської орди. За ними виїхала сотня степових татар, — Бог зна яким шляхом прибулих на службу Радзивила, — з дикими блискучими очима, брудні, немиті, в овечих кожухах на голому тілі. Страшно попасти в руки такого ворога. Без жалю й милосердя ріжуть вони людські горла широчешними ножами, з насолодою приглядаються мукам своїх жертв. Степові татари, це не ті татари-лицарі, що воюють шануючи в ворогові лицарськість, тілесність та відвагу і самі здібні на лицарськість; лише татари-бродяги, з розбійницьких чамбулів, що й татаринови не дають попусту; ріжуть кого попало не для здобичі навіть, а так за для самого вдоволення, аби різати. Та сувора рука Радзивила і їх зуміла вбрати у карби. Веде їх сотник Довґяла, хрещений татарин.

Татари проїхали перед князем й стали за перелісками. Від брами показалися легкі ескадрони й сотні литовських козаків в команді Ґонсевського, Павловича, Курбського, Ходорковського, Дальницького, Подлецького, Погірського, Павловського, Фехмана, Повши, Машкевича, Соколовського і Беньовського — у дротяних безрукавках, місюрках та з металевими наплечниками. Озброєні шаблями, рушницями мушкетами й короткими списами. За козаками слідом виїхали лянсенерні полки, в шеломах і легких панцирях, зоружені палашами, чеканами, короткими пищалями. Над ними піднимався ліс списів. Лянсенерами командували поручники Францевич, Холецький, Мелеш та Михалович в заступництві обозного Коморовського, Паца, Воловича і воєводи. За лянсенерами знову легкі гусарські ескадрони Ефмана, Любовицького, Ловіненького, Головчинського, Невдровського і Мелешка.

За легкою виїхала тяжка кіннота. Хоругов панцерних товаришів другої надвірної хоругви, з княжим прапором, за нею драгунські й райтарські полки Донавая, Ропа, Фехнера й Жаспера, окремі ескадрони Майна, Райця, Ельсниця, Нольда та Гонсевського. Далі проїхала кіннота Канови, полки Тизенгавзена 2-го, Лянсгофа, Ґротизіуса й Ґротгавзена.

Проїхало перед князем всего десять кінних полків в кольчугах, панцирях, бронях і дротянках і без них. Пронеслося тисячі списів, мушкетів, пищалів, коло десятка тисяч палашів, легких рапир, трикутних кончарів, чеканів і легких шабель. За кіннотою на возах провезли бамбарди, гуфниці, тараниці, серпентини й багато інших, більших і менших гармат і пушок, на возах, на станках приспособлених на колесах, — провезли сотки возів пороху й стрілен та гострого колотого каміння.

За артилерією рушила з піль на шлях піхота. Попереду польський баталіон й волоські роти Канови, за ними роти Юшкевича, звані не знати чому мадярськими, хоч мадярів у них служило зовсім мало. За мадярами білоруські роти сотника Дольницького, німецькі роти Болтія й Монтґомери, далі полки Абрамовича, Лукаша Єльського, Пшипковського, Оттенгавзена й Тизенгавзена 2-го, усього вісім піших полків з короткими тесаками при поясі й короткими піхотними списами, окрім ріжної пальної зброї.

Уся маса війська стиснулася на шляху. А князь звів до неба очі й, схрестивши на грудях руки, потиху шептав молитву. Поздіймали шеломи й уся старшина. Католики й православні хрестилися, протестанти, як і князь, поскладали побожно руки. Ждали поки князь-гетьман докінчить молитву. Скінчив і вся кількадесятьтисячна маса заворушилася. На знак князя до нього підїхав стражник Мирський, його заступник у Великому Князівстві. По другому боці став обозний Коморовський. Гучним голосом промовив стражник до війська:

— Не в нашому звичаю, жовніри і вашмосцьове шляхта, щоб князь-гетьман, його милість, казав військови, куди його поведе. Ми всі підемо туди, куди веде нас воля нашого вожда, його милости нашого князя-гетьмана. З його високого припоручення я скажу вам, чого ми тут зібрані, куди йдемо і зачим. Шлях нам стелиться на Київ, давнє наше місто, на збунтовану ребелянтську Україну. Ребелія козацька забула всі ласки, найяснішим нашим королем, його мостю, козакам вділювані, наважилася підняти нечестиву руку на королівський маєстат, на цілість Річи Посполитої... Знаєте здорові самі, вашмосцьове, де тепер ребелянт, козацький гетьман Хмельницький, зо своїми ворохобниками. В Червоній Русі, а може й під Варшавою... Наша кохана спільна матка, наша Річ Посполита, найясніший наш король, його милість, а з ними й наші золоті вольности шляхетські у великій опресії. Козацтво хоче знищити нас і нашу Річ Посполиту, хоче, страшно вимовити, порівнятися в правах і вольностях з нами, шляхтою!...

— Не діждуть! — заревіла шляхта. — На Київ!...

— Вирізати з кодлом ребелянтське насіння!...

— Веди нас, ясний князю!...

Стражник підняв руку і крики урвалися. А він продовжував мову:

(Дальше буде).

Для яких цілей можна українців обєднати

Перед 10 літами, в р. 1933 і 1934 йшла в українській пресі цілого світу оживлена дискусія на тему: „Хто і що може обєднати український нарід?" Цю дискусію викликав проект скликання Всеукраїнського Національного Конґресу. Підчас тієї дискусії зясувалося надзвичайно яскраво, що український нарід — оскільки за нарід та іменем народу завжди і всюди говорить орґанізована національна опінія — є всією душею за обєднання своїх сил для осягнення найвищого ідеалу — самостійної й незалежної держави.

Але більше того: воля української нації підчас тої конґресової дискусії була виявлена остільки яскраво і рішучо, що українські партії, як наддніпрянські так і ґалицькі, а з ними й буковинські, скликали в грудні 1934 р. у Львові пятиденну велику конференцію, на якій постановили: для захисту життєвих інтересів української нації скликати Всеукраїнський Національний Конґрес. А для підготови того Конґресу творити [illegible] Конґресовий Комітет.

Скликати Всеукраїнський Національний Конґрес не було легко. Тому Підготовний Конґресовий Комітет працював дуже обережно, але всетаки зближувався до наміченої мети. Його праці перешкаджали постійно удари завдавані українському народови на його рідних землях, поки вибух другої світової війни зовсім не припинив його діяльности.

Ідея раз кинена не згасла. Американці українського роду підняли її в обмеженій формі скликанням Українського Конґресу у Вашинґтоні в 1940 р., а канадійці у Винніпеґу в 1943 р. Обі [illegible] групи замітили — що правда в ріжних формах — що метою у їх політичних змаганнях є підпомогти українському народови в Европі створити свою незалежну державу і на цих заявах праця так як би перервалася.

Та тепер назрівають події, які у своїм дальшім розвитку, можуть зробити неможливою працю в наміченому напрямі, бо треба буде звернути безпосередну увагу на більше пекучу життєву справу українського народу, а це на само існування цього народу просто як окремої етнічної збірноти з її політичною та культурною минувшиною.

Це така актуальна і категорична справа, перед якою бліднуть всі інші справи серед кожної вітки українського народу на цілому світі.

Виявляючи ділами своє цілковито льояльне відношення до своєї батьківщини, американці українського роду не можуть в цьому великому історичному моменті, а для українського народу найкритичнішому, забути за нарід, з котрого вийшли. Всякі голословні заяви на тему любови до краю своїх батьків, мають тепер мале значення. Тут треба реальної праці. І жертви. А жертви такої, що в першу чергу вимагає залишення особистих амбіцій: амбіцій „бути чимось". В практиці це вимагає цілковитого зречення отаманства збоку тих, що досі про таке отаманство мріяли. На місце цього треба поставити безумовну солідарність кожної свідомої одиниці і підпорядкування себе під провід, вибраний громадянством.

Як створити один провід в Злучених Державах, то це повинно бути предметом зрілих нарад Українського Конґресу, шо збирається у Філядельфії 29. січня 1944. Але зрозуміння потреби обєднання американців українського роду мусить іти незалежно від творення ось такого проводу. Бо приходить час, коли стихійна навала чужої велитенської сили загрожує самому іструванню українського народу. Просто загрожує політична і культуральна смерть українському народови на його рідних землях.

Процес насильного задавлювання українського народу ще не закінчився — і ніхто не знає, як закінчиться. Не час бавитися в пророцтва, але час на поважну — „реальну" — оцінку положення. Вийде якимсь чудом український нарід в Европі живим — тим ліпше для нас. Одначе без огляду на це, що станеться — там, американці українського походження мають спеціяльні обовязки — тут.

До цих обовязків, у першу чергу, належить зрозуміння, що ми є під [illegible] носіями українських свободолюбних і культуральних традицій. На нас спочиває обовязок обєднати наші умові і фізечні сили для дальшого плекання цих традицій, хоч через те треба витерпіти переслідування, висміювання і негодування від відвічних ворогів українського народу, що запрягають до цього ще й яничарів українського роду. За тими яничарами готові піти слабодухи, які, як це виказує історія, заломлюються в критичних моментах і „цілують шлеп тирана". Таке заломлення вже слідне серед наших освічених одиниць дарма, хоч у яку форму вони це заломлювання вбирають.

А хто не піддасться зневірі у цей рішальний момент, для такого ціль ясна: Нема в нас більше партій; нема в нас особистих амбіцій; а є одно спільне бажання: Помогти в історичному моменті усунути загрозу для істнування українськгоо народу.

Семен Демидчук.

ШВЕЦІЯ НЕ ПРИЙМЕ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНЦІВ.

(ОНА). — В Стокгольмі ходить чутка, що сюди вже зачинають зголошуватися воєнні злочинці. Головно з Мадярщини, Румунії, Словаччини та Хорватії. Люди, які думають, що Аліянти матимуть причину поставити їх на лаву обвинувачених за злочин, вже помалу пробують вивідуватись, чи Швеція їх приняла б, якби до того дійшло. Хто саме робить заходи, не сказано, але шведський уряд стоїть на тому становищі, що ніяких воєнних злочинців до краю не впустить.

Бувший міністер закордонних справ, Остен Б. Унден, помістив в журналі „Норденс Тідниґ" статтю, в якій остерігає квізлінґів, що їм дорога до Швеції заперта. Хто поповнив воєнні злочини, той буде мусіти за них відповідати. Люди, які мучили воєнних вязнів, стріляли закладників, збиткувалися над жидівським населенням в концентраційних таборах, чи помагали націстам панувати над своїм власним народом — не матимуть вступу на шведську землю. Кожний, хто в якийнебудь спосіб помагав німцям красти, розбивати громадські установи, хто видавав німцям нелюбих їм поступових людей своєї народности, хто служив донощиком в націстів і видавав на смерть невинних людей, той не побачить Швеції. Зрадникам, провокаторам, бандитам і відомим нищителям здобутків людської цивілізації, вступ до Швеції буде заборонений.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

З Офісу Воєнних Інформацій у Вашинґтоні

Будівничий Баталіон „все може зробити".

Як американські війська окупували Тараву, то найголовнішу ролю відограли маринарі і будівничий баталіон, так звані „сібіс". Зібрані з них фільми показують, як будівничий баталіон при помочі „булдозерів" і „грейдерів" вирівнює летунський майдан в той час, коли маринарі ще викурюють ворога з його позицій. Завдячуючи зручности „сібіс", наші летуни могли осісти на здобутій маринарами території.

Будівничий баталіон зорґанізовано два роки тому. Він є складовою частиною морської фльоти і як тільки збройні сили Злучених Держав мають виконати важне діло, то беруть з собою „сібіс". Цей будівничий баталіон складається з 262,000 людей. Хоч цей відділ морської фльоти ще молодий, то він вже має около три рази стільки людей як їх 1920 року мала ціла морська фльота.

Скорий ріст будівничого баталіону при морській фльоті є знаком, що такого відділу треба, та що він має перед собою великі і тяжкі завдання — промощування на Тихім океані дороги для американської збройної сили. Сказав колись досвідчений вояк, що добра воєнна кампанія вимагає „десять відсотків часу воювання, а 99 відсотків часу тяжкої праці". Будівничий баталіон якраз цього тримається. „Сібіс" воюють і працюють з такою енерґією і поспіхом, що їх всі подивляють. Їхнім моттом є: "CAN DO".

Вони в першу чергу займаються будовою летунських майданів. На Тараві тільки направляли старий, але в Буґанвілю треба було будувати новий, і то в джунґлях. „Сібіс" його збудували і сьогодні американські летуни з нього нападають на Рабавл. Будівничий баталіон тепер діє з маринарами і разом наступають на Ґлостер, в Новій Британії. Там вони також хочуть збудувати летунський майдан, бо [illegible] трина сила грає велику ролю у війні на Тихім океані.

Як американська армія наступає, то вона обовязково повинна мати повітряну допомогу, тому головним завданням будівельного баталіону є будувати або відновляти летунські майдани. І то якнайскорше. А це не є легке завдання, бо як наші відібють від ворога такий майдан, то він звичайно находиться в поганому стані. Перше тому, що наші авяторія і морська фльота його знищать, а друге тому, що ворог сам нищить летунський майдан, як ає на те час. А коли ми вже маємо його в руках, то справа вимагає, щоб він був якнайскорше готовий до ужитку. Ворог знає, що його чекає, як американські збройні сили матмуть готовий летунський майдан і робить все можливе, щоб не дати його направити й уживати. Для нас це має велке значіння, бо маючи змогу пустити в рух літаки, можмо заощадити багато людскої крови.

Крім летунських майданів „сібіс" будують ще тимчасові пристані, магазини, бараки, шпиталі, будинки на склад оливи, дороги і багато інших роблять діл. Американська воєнна сила розсипаласі по Тихому океані на тисячі миль, заняла багато островів і всюди треба щось робити і будувати. Будівельний баталіон часто-густо немає з чого будувати і вживає тільки такого матеріялу, який найде на місці. Ділає скоро, а часто навіть під ворожим обстрілом.

Нераз буває так, що „сібіс" мусять відбиватися від ворога і воюють в такий спосіб, що ворог не може з дива вийти. Наприклад, як наші висідали на Трежюрі айленд, на Соломонових островах, то один „сібі", не зважаючи на своє життя, пустився на вороже гніздо машинового кріса з машиновою загортачкою. Він не тільки знищив вороже гніздо, але й загорнув його. Сьогодні на тім місци находяться гроби ворожих вояків.

Оповідають, що на однім з Соломонових островів „сібіс" потрапили збудувати летунський майдан за тринадцять день, і то в непрохідимих джунґлях. Кажуть, що цілий час падав уливний дощ, але хлопці працювали з небувалим запалом і на тринадцятий день майдан був готовий. Там де тому два тижні були джунґлі, на третій осіли американські літаки. І то на 3,000-стопневій коралевій горі.

Будівельний баталіон скла[illegible]цять двох офіцирів. В нім находяться люди різних фахів і можуть збудувати, що треба. Баталіон становить собою цілість і може їхати де треба і робити те, що йому скажуть.

„Сібіс" є тої думки, що їхня робота є прозаїчна і дуже часто невдячна. Але маринарі, морська фльота й армія є іншої думки. Як зайде мова за будівельний баталіон, то вони не можуть ним нахвалитись.

Ці незвичайні моряки є героями ґльобальної війни. Вони всюди плавають і все роблять. Роблять для того, щоб здобути перемогу.

Червоний Хрест хоче зібрати 200,000,000 долярів.

ВАШИНГТОН. — Предсідник Американського Червоного Хреста, Норман Г. Дейвис, заявив, що в місяці березні буде переведена збірка на воєнний фонд, яка має принести 200,000,000 долярів.

Предсідник Дейвис сказав, що „хоч у 1944 році Червоний Хрест постановив зібрати більшу суму грошей як колинебудь передтим, то це є найменша сума, якої потрібно Американському Червоному Хрестови на ведення постійно збільшаючоїся праці в американській армії і фльоті. Перед нами є тепер більші завдання як колинебудь передтим. Американський нарід ніколи не відмовив Червоному Хрестови помочі і я певний того, що в наступній кампанії він щедро жертвуватиме на те, щоби Червоний Хрест міг виконувати свої обовязки сумлінно серед збройних сил".

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: В. Шабатура й М. Дуткевич з Пітсбурга, Па., по $5, і Г. Левуш з Елмайра, Н. Й., $5. На зборах відділу 320 У. Н. Союзу з Болтимор, Мд., зложили жертви такі члени: Г. Шулька $2.50, а по $1: М. Шулька, Т. Тарас, А. Харишин, Й. Мармаш, Й. Копеляк, Я. Семенків, О. Івахів, а Г. Демянчин 50 ц., разом $10.

НІМЦІ ВИСИЛАЮТЬ ГОЛЯНДЦІВ ДО ПОЛЬЩІ.

(ОНА). — Голяндське пресове бюро оповістило, що німецька окупаційна влада силою висилає голяндське населення до Польщі, а до Голяндії присилає німців. Німецькі біженці забирають опорожнені [illegible] якби все до них належало. Німці вже більше не висилають своїх людей на схід, бо там робиться небезпечно. Вони замісць до Польщі, посилають своїх бездомних в Голяндію.

Голяндське пресове бюро доводить, що окупаційна влада вже депортувала до Польщі кількадесять тисяч голяндців. Їх там тримають в концентраційних таборах, або розкидують по селах на Божу волю. Відти доходять вісти, що велике число голяндців вимерло з голоду і від пошести, бо в Польщі панує плямистий тиф.

Католицькі єпископи робили заходи в німців, щоб влада не розпоряджалася людьми як худобою, але ґавлайтер сказав, що німці мусять забирати в голяндців помешкання, бо Аліянти бомбардують німецькі міста і нищать мешкальні будинки до тої міри, що сотні тисяч людей лишаються без даху над головою. Ґавляйтер запевнив католицьких єпископів в Голяндії, що німці заплатять голяндцям за забрані від них річи й помешкання, а депортовані до Польщі голяндські люди мусять привикати до нового окруження й нового способу життя. Як скінчиться війна, то вони повернуть до дому.

Не підійшов.

Чоловік купив кілька соток циґар і обезпечив їх проти огню. Коли вже всі викурив, зажадав від асекураційної компанії відшкодування під замітом, що циґари згоріли. Очевидно, компанія обезпечень відмовилася заплатити премію, а тоді чоловік вніс позов до суду. Судля признав рацію чоловікови, бо компанія приняла циґари в обезпечення проти огню.

Скоро лише компанія виплатила асекурацію, зажадала від прокуратора арештування чоловіка за те, що він підложив огонь.

ЧОТИРИ БРАТИ, МОЛОДІ ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ, В АРМІЇ ДЯДЬКА СЕМА.

4 Lysohir Brothers In Army

Cpl. Alex Lysohir

Pvt. Michael Lysohir

Staff Sgt. Joseph Lysohir

Pvt. Stephen Lysohir

Courtesy, Sharon Herald, Jan. 7, 1944.

До всього Членства У. Н. Союзу!

Взиваємо все наше членство взяти активну участь в **4-тій воєнній позичці.** Обовязком кожного члена є не тільки самому закупити бонди на можливо найвищу суму, але також попрацювати над тим, щоб зербувати якнайбільше покупців з круга своїх знайомих та приятелів.

До цього обовязку взивають нас наші сини, брати, чоловіки, що віддають своє життя на полю бою за нас, нашу свободу, за наше краще завтра.

Виконати це є теж нашою патріотичною повинністю як членів У. Н. Союзу супроти теперішних величезних воєнних вимог нашої країни.

До цього обовязку кличе нас і постанова Українсько-Американського Комітету Продажі Воєнних Бондів, що поставив собі за ціль розпродати в цій 4-тій воєнній позичці бондів на суму пять міліонів долярів.

Ми мусимо доконати того, щоб ця ціль була вповні осягнена. Тому берімся до праці негайно. Хай отже кожна членица і кожний член стануть активними працівниками в цій нашій кампанії за продаж бондів на суму пять міліонів долярів.

А щоб У. Н. Союз міг мати докладний реєстр щодо того, на яку суму воєнних бондів закуплять його члени в цій 4-тій воєнній позичці, то просимо:

1. Щоб кожний член, купуючи бонди в часі теперішньої 4-тої кампанії продажі воєнних бондів, вживав при купні бондів тільки цеї аплікації, на якій вгорі є напис: UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, under the auspices of the UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE.

2. Щор кожний член, купуючи бонди, домагався, щоб банк, почта, чи фабрика (залежно від того, де даний член буде купувати бонди) прибили свою печатку на посвідці, званій RECORD RECEIPT.

3. Щоб кожний член, виповнюючи посвідку (RECORD RECEIPT) подав на ній докладно своє імя і назвище, адресу, число відділу У. Н. Союзу, до якого належить, та суму закуплених бондів.

4. Щоб кожний член памятав, що цю виповнену посвідку (RECARD RECEIPT) треба вислати негайно на адресу: **UKRAINIAN AMERICAN WAR BOND DRIVE, 847 North Franklin St., Philadelphia, 23, Pa.**

ЗА ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗУ:

М. Мурашко, гол. предс. **Д. Галичин,** гол. секр.

о. ОЛЕКСА ПРИСТАЙ

помер в домі старців у Словтсбурґу, Н. Й., в понеділок, 17. січня 1944 р. Похорон відбудеться в четвер, 20. січня, в Сиракюз, Н. Й.

о. Олекса Пристай уродився на бойківщині, в Західній Україні, в 1863 р. Після покінчення середньої школи й університету у Львові, висвятився на українсько-католицького священика. Діставши парохію в рогатинськім повіті розвинув там завзяту громадянську діяльність і через переслідування збоку влади мусів виїхати до Америки 1907 р. Тут перебував на різних парохіях, найдовше побув у Сиракюз, Н. Й., де збудував в 1912 р. величаву церкву. Останніми часами був парохом в Джанстави, Пенсилвенія, звідки перейшов на спочинок і поселився в українськім домі старців, утримуванім СС. Служебницями в Словтсбурґу. Покійний писав ввесь час свої спомини, які появилися друком в львівськім „Ділі" в 1934 р. і вийшли опісля окремою книжкою п. н. „Мої спомини". В них повно подробиць із його молодечого життя, а опісля із переживань в Америці. Довший час писав полемічні статті в „Свободі" (в рр. 1913 1914), а опісля дописував до інших газет, звичайно на політично громадянські теми. Його жива вдача і простолінійність викликувала нераз гостру критику, яка призабулася на старші літа, коли відсунувся в домашнє затишшя.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Нова молода мистецька сила.

„Лайт Опера Асосіейшен" з Дітройту заангажували до своїх вистав як співачку панну Ірену Бойко, що є дочкою місцевого пароха православної української церкви. На тому заангажованню заважив її вдачний виступ як солістки на Юнайтед Нейшенс Фестивал, що відбувся в Дітройт Інститут оф Артс дня 7. грудня.

Ірена Бойко.
молода співачка.

Пана Ірена Бойко покінчила українську школу, гайскул, бізнес-каледж, а крім того брала науку музики в Бостонській Консерваторії та в Дітройтській Музичній Академії. Вона говорить різними мовами; крім англійської й української, ще французькою, італійською, еспанською та німецькою. І на тих мовах співає пісні. Вона теж бере живу участь в українському життю як член церковного хору та української дівочої капелі. Виступала теж на різних українських концертах. Місцева преса подала про неї милу згадку і помістила її фотографію.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

25-ліття українського підприємства.

Цього року минає 25 літ від заложення загально тепер знаного підприємства „Сурма Бук енд Мюзик Компані", тобто базару Сурма. При заложенню в 1918 р. цей базар мав назву „Січовий Базар" і був приміщений в маленькому льокалю під ч. 34 Іст 7. вулиця, а його головним заняттям було продавати українські книжки, газети, ноти на спів та на музику. Здається, що ніхто більше серед американських українців не причинився до читання українських книжок та поширення нот після світової війни, як саме цей базар, а головно його власник, Мирон Сурмач.

Перезвавши базар на „Сурму", власник перенісся до обширного льокалю при евеню А, і тоді поширяв на велику скалю продаж українських фонографічних плит. Памятні ще часи, коли то Коломбія підприємство за спонукою гр. Сурмача видала сотки українських фонографічних рекордів.

Думка родила думку. Базар Сурма відважився перший законтрактувати радіо - стацію ВААТ в Джерзі Сити перед 15 роками, а тим положив підвалини під теперішні різнородні українські радіо-програми, з яких навіть у таких критичних часах, як тепер, лунає українське мистецьке житт; базар „Сурма" на свою руку почав відновляти українські вистави опер та оперет при нагоді своїх величавих радіо-балів, використовуючи побут визначних українських талантів в Америці.

Серед небувалих досі труднощів в українському бізнесовому життю вдалося базарови „Сурма" набути на власність дім ч. 11 при Іст 7 вулиці, з вигідним приміщенням для базару і з плянами його власника гр. Мирона Сурмача до дальшої діяльности. А це теж новий осяг. **С.**

РАНЕНИЙ СНАЙПЕРОМ. — Лікарська послуга піднімає американського вояка Джеймса Брендта з Дейтона, в стейті Огайо, котрого підчас наступу американських військ на Сан Віторе, в Італії, поцілила куля снайпера.

Віддихаймо носом!

Рідко коли вдається людині відітхнути зовсім чистим повітрям. Звичайно в ньому є досить значна домішка пилу. На нього складаються: дрібні частинки піску, саджі з комінів, волокон матеріялів, з яких ушита наша одіж — і інших подібних річей. Коли до кімнати впаде соняшний промінь, тоді бачимо виразно в його світлі дрібний пил, як танцює. У великих містах, у відповідно утриманих мешканнях у 1 грамі повітря знаходиться 0.5 міліграма пилу. Підчас довготривалої суші або куряви це число зростає до 5 міліграмів. У деяких зле провітрюваних фабриках збирається дуже багато пилу і він доходить до 500 міліграмів на 1м³. Це специяльний пил: вугляний, мучний, цементовий, бавовняний, паперовий і т. п.

По секції трупа можна не[illegible] заняття небіжчика. Як він працював у димі або серед вугляного пилу — його легені мають колір чорного чорнила, замісць природного рожевавого. Легені робітників тютюнових фабрик покроплені брунатними плямами. Люди, що мали ра-у-раз до діла з ультрамариною — мають легені закрашені на блакитно. Легені тих, що вдихують солі, які мають в собі окис заліза — є кольору червоно-ржавого. Кількість заліза доходить деколи до півтора віс. ваги легенів.

Фабричний пил поборюють вентиляцією та уліпшуваними методами праці. Але як уникнути звичайного пилу, що літає всюди в повітрі?

Найкращий відпилювач.

Коли людина віддихає відкритими устами, повітря широкою струєю впливає просто до уст. Як віддихає носом, воно проходить вузькими струями через круті носові канали, доходить до задньої стінки горлянки і щойно тоді гострим закрутом дістається до легенів. Дорога, що її проходить повітря при дихані носом є довга й вузька — і тому воно має час і змогу звільнитися від пилу. Більші частинки пилу задержуються в ніздрях носа на волосках, а дрібніші приліплюються до вогких стінок носових каналів. Так зупиняється по дорозі майже половина пилу, що знаходиться в повітрі, яке вдихаємо.

Четверта частина пилу задержується в горлянці, а тільки одна четвертина дістається до легенів. Отже віддихання носом це найкраща охорона легенів перед пилом!

Крім того повітря, що пройшло довгі носові канали огрівається і впливає до легенів вже огріте. Це дуже важне в часі великих морозів. Вреші, в носі повітря робиться вогке. Там воно очищується, нагрівається й насичується водною парою заки воно дістанеться до легенів. Люди, що віддихають устами хворуть частіше на легені як ті, що віддихають носом.

Де подівається пил?

Здавалосяб, що [illegible] громадиться у віддихових дорогах цілими роками, може вкінці загородити повітрю дорогу до легенів. В дійсности це не трапляється ніколи. Чому? Як оглянемо під мікроскопом верхню верству стінки віддихових доріг, то побачимо на її поверхні багато дрібних вій. Вони є такі малесенькі, що голим оком не можна їх побачити. Ці дрібні вії завжди порушуються якби мигають, причому цей рух відбувається з глибини віддихових доріг вгору. Мигання вій пересуває дрібні частинки пилу з віддихових доріг до устної ями. Якщо чоловік довший час втягає в себе багато пилу — вії не можуть так скоро його усунути. Пил починає дразнити віддихові дороги. На їх стінах зявляється вогкість у формі слизі. Чоловік починає кашляти, а разом зі слизю видобувається пил, що осів на віддихових дорогах.

Батько: Коли я був у твоїм віці, то я ніколи не брехав!

Синок: А в якому віці ти почав брехати?

Усміх та сміх людини

Чому всміхаємося?

Коли з кимсь знайомимося, коли витаємо старого приятеля — якийсь внутрішній імпульс каже нам при подаванні руки всміхнутися. Є це усміх приязний, добрий, щирий. Він став вашим відрухом — усміхаємося й не думаємо зовсім про походження або значіння цього мімічного руху. А чейже мусить існувати якась причина. Що знаємо про неї?

Карло Дарвін перший звернув увагу, що мязні, що порушуються в усміху, це ті самі, що підносяться при гарчанні. Часто можна бачити, як два чужі пси поволі зближаючись до себе відкривають зуби і гарчать — якби собі взаємно не довіряли. Ці прояви означають, що пес готов до боротьби і вони символізують пересторону: „вважай!"

Коли людина всміхається, [illegible] ний рух гарчання, що колись давно означав готовість до оборони. Усміхаємося, як зустрічаємо нових людей, тому, бо наші первісні предки гарчали на них. Це тепер роблять малпи, коли чужий чоловік зближається до них або хоче взяти їх на руки.

Без сумніву, таке вияснення не вичерпує справи. Чейже всміхаємося до людей і тоді, як ми певні їх приязни, всміхаємося як кажемо „до побачення!" Очевидно, що тоді напевно не маємо охоти оборонятися. Отже усміх є також фізичним виразом щастя: є тільки півусміхом, що товаришить почуттю задоволення й веселости. Він є також виразом розбавлених. Усміх підносить мязні лиця, робить його молодим, свіжим, звільняє його від зморщок. Під впливом журби й мелянхолії риси лиця опадають, а кутики уст вигинаються вдолину. Тому слушна є засада: „Усміхайся, а завжди будеш молодий!"

„Велика річ! Сміюся, бо мені весело, бо бавлюся" — скаже кожний.

Але це ще не все. Можна сміятися милосердно або погірдливо, можна сміятися при забаві, чи в обличчі чогось ніного, в почутті власної свободи, від радости життя, а навіть з нещастя ближнього, як це часто робимо, оглядаючи злосливу комедію.

Отже існують різні роди сміху, викликані різними причинами.

Можна усталити два підставові чинники, що спричинюють сміх. Перший є фізичний, чи радше фізіольогічний, другий психічний, емоціональний. Сміх при забаві, або сміх „бо нам добре" — впливає з надміру життєвої енергії. Сміється чоловік сильний, свіжий, здоровий, а не хоровитий і анемічний. Якщо ця життєва енергія не може знайти покищо ніякого іншого виходу, то робить це бодай усміхом й сміхом.

Різні комічні ситуації на сцені, на екрані або в щоденному житті — викликають сміх, що визволює в людині запас резервної енергії.

Зовсім інша річ пояснити чисто фізичні причини сміху так мовити „механічні" а інша шукати його психольогічних причин. Сміх — явище наскрізь суспільне. Сказав один письменник, чи не Мопасан, що людина єдина тварина, що справді сміється і сміхом відрізняється від тваринного світа. Психольоги і фільософи присвятили сміхові чимало глибоких студій і досі ще не погодились щодо справжньої його духової пружини. Не у всіх народів сміх появляється однаково і має те саме значіння. Те, що звязане з відчуттям змісту сміху „гумор" має в різних народів часто свої індивідуальні ознаки.

Навіть пес знає різницю.

Раз пустився пес в погоню за зайцем, але заяць, згідно зо своєю вдачею, пустився на різні викрути і таки втік перед своїм гонителем. Інші пси висміяли гончого пса за невдачу. Але пес найшов свій викрут. — „Ви мусите тямити, що заяць рятував своє життя, а я хотів лише пообідати".

МАДЯРСЬКІ БАГАЧІ ВТІКАЮТЬ ДО ШВАЙЦАРІЇ.

(ОНА). — В Швайцарії вже зачинають появлятися мадярські землевласники, купці і бувші високі державні урядовці. Приїхавши сюди, в державних справах або на лікування, багаті мадяри стараються набути тут маєток і лишитися навсе. В розмовах мадяри доводять, що вони не мають нічого спільного з націстами, та що демократичні держави здобудуть над німцями перемогу. Вони дуже хвалять мадярський край, але рівночасно вкладають до банків свої ощадности і хотілиб лишитися в Швайцарії. З їхнього поведення видко, що багаті мадяри занюхали чим в Мадярщині пахне і вже не мають охоти вертати додому.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 2. січня 1944 року, по короткій недузі, помер

БОГДАН ДЖИҐАНОВСЬКИЙ,

член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Похорон відбувся 6. січня, з [illegible] О. Николая. Покійний родився в Шікаґо, прожив не цілих 22 роки, був добрим і свідомим американським українцем. Полишив у великому горю та смутку родичів і сестру. — В. Й. П.!

Секр. від. 221.

У четвер, 13. січня 1944 р. померла

АННА ЯНКОВСЬКА,

членицця Бр. Пресв. Богородиці, від. 9 У. Н. Союзу в Ст. Клер. Па.

Походила із села Лукове, повіт Ліско, Галичина. При смерти мала 53 роки. Покійна оставила мужа Йосифа, 12 дітей: Йосиф, Петро, Анялька, Олена, Іван, Томко, Марта, Маріянна, Анна, Ева, Ізабела і Володимир.

Похорон відбувся 17. січня з дому до церкви св. О. Николая, а відтак на цвинтар парохіяльний у Ґинлер, Па. — В. Й. П.!

Н. Салак, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БАБИЛОН, Н. Й. — Річні збори Тов. ім. Івана Мазепи, від. 433, відбудуться в суботу, 22. січня, в год. 7. ввечір, в гали церковній св. Петра і Павла. На ці збори просимо всіх членів, а хто має знайомого, що хотів би стати членом Товариства і У. Н. Союзу, нехай рівнож запросить його на збори. Буде звіт уряду і вибір уряду на 1944 рік. — С. Бемко, предс.; К. Шинкар, кас.; Т. Грицей, секретар.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище .... Ч. від. ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

ТАРЗАН, ч. 906. Атака.

На приказ Тарзана слонам до поспіху, повз став котитися скоро до табору.

Сторож побачив велетенську гамазію, що сунулася в пітьмі.

Він крикнув зо страху.

Потім велика воєнна махіна розірвала дротяну огорожу табору.